

La Mirada Tàctil

**Museu Romà
de Premià de Mar**

**Diputació
Barcelona**

Text: Museu Romà de Premià de Mar

Adaptació a Lectura Fàcil: Gemma Pimenta i Laia Vidal
(Associació Lectura Fàcil)

Maquetació: Carme Guiral

Crèdits fotogràfics:

©Actium Patrimoni Cultural, SL

©Lluís Rius / OPC Diputació de Barcelona

©Museu de Mataró

©Museu Romà de Premià de Mar

Aquest logotip identifica els materials de Lectura Fàcil que segueixen les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) i d'Inclusion Europe quant al llenguatge, el contingut i la forma, amb l'objectiu de facilitar-ne la comprensió. L'atorga l'Associació Lectura Fàcil (www.lecturafacil.net)

Sumari

La visita al museu	4
Introducció	6
Els romans a Premià de Mar	8
Les etapes de l'edifici	11
1. Etapa romana: Can Ferrerons	12
2. Etapa productiva	16
3. Etapa necròpolis	19
Plafons del museu	20
<i>Balneum</i>	20
<i>Torcular</i>	21
<i>Culina</i>	22
<i>Cella vinaria</i>	23
<i>Milliarium</i>	24
<i>Sepulcrum infantis</i>	25
<i>Sepulcretum</i>	26
Una peça singular, la tetera	27

La visita al museu

Per visitar el museu, abans has de mirar els horaris.
No es pot visitar per lliure, sinó que hi ha uns passis
en hores concretes.

És així perquè es tracta d'una visita guiada,
amb una audioguia, vídeos
i projeccions de diferents personatges.

En entrar a les instal·lacions del museu,
baixaràs per una rampa fins a una porta
on trobaràs una pantalla.

A la pantalla es reproduirà un vídeo breu
en el qual s'explica la història de Premià de Mar
i de la villa romana.

No podràs passar fins que el vídeo acabi
i s'obri la porta.

Durant el recorregut, els llums del museu estan apagats
i les zones per on has de passar es van il·luminant.

L'audioguia també et va explicant cap a on has d'anar:
diferents personatges et van explicant la història de la villa.

Aquests personatges també apareixen projectats
a diferents pantalles que hi ha pel museu.

Però una persona responsable del museu
t'acompanyarà en tot moment per si tens qualsevol dubte.

Introducció

Al Museu Romà de Premià de Mar
es conserva la villa romana de Can Ferrerons.
Conté un edifici de planta octogonal (és a dir, de vuit costats)
que es va construir cap al final de l'època romana.
És un exemplar únic a tot Catalunya.

El museu està situat per sota del Camí del Mig,
molt a prop de Premià de Dalt.
El Camí del Mig és una desviació de l'antiga Via Augusta,
una llarga carretera romana
que travessava la Península des dels Pirineus fins a Càdis.

Can Ferrerons va ser una important villa romana.
Les vil·les romanes eren cases grans
envoltades de terrenys on es conreaven productes agrícoles.

Aquesta villa tenia unes 5,5 hectàrees d'extensió.
Va ser habitada entre els anys 75 abans de Crist
i 600 després de Crist.
Dins de la villa hi havia l'edifici octogonal
que veuràs durant la visita.

L'edifici es va construir cap al 400 després de Crist i es va utilitzar per a diferents activitats durant 200 anys:

1. Etapa romana (Can Ferrerons):

s'utilitzava com a espai de recepció i d'oci i per rebre visites.

2. Etapa productiva: es va convertir

en un centre de producció de vi i forja.

3. Etapa necròpoli: s'utilitzava com a necròpoli,

és a dir, com a espai per enterrar-hi els morts.

Després, l'edifici es va abandonar.

Els romans a Premià de Mar

La villa romana de Can Ferrerons es va construir durant l'època romana, quan els romans van arribar a la península Ibèrica, i també a Premià de Mar. Durant aquesta època, les cultures ibèriques de la zona es van substituir per la cultura romana.

Això va provocar transformacions de tota mena: lingüístiques, polítiques, econòmiques, socials... Es van crear noves ciutats, com *Iluro* (Mataró) i *Baetulo* (Badalona), que es van convertir en el centre de l'organització urbana i del comerç de la zona.

Al voltant d'aquests nuclis, es van construir diverses vil·les on es conreaven raïm i cereals. Premià de Mar es va especialitzar en la producció de vi.

Aquests conjunts formats pel centre urbà i per les vil·les del voltant van ser tan importants que es va construir una carretera.

La carretera unia *Iluro* (Mataró), *Baetulo* (Badalona)
i els territoris del voltant
amb altres ciutats com *Blandae* (Blanes)
o *Barcino* (Barcelona).

Aquesta carretera era una branca de la Via Augusta,
la gran carretera que travessava la Península de nord a sud
per la banda del Mediterrani.

El tram de la Via Augusta que passava per Premià
es diu avui Camí del Mig.

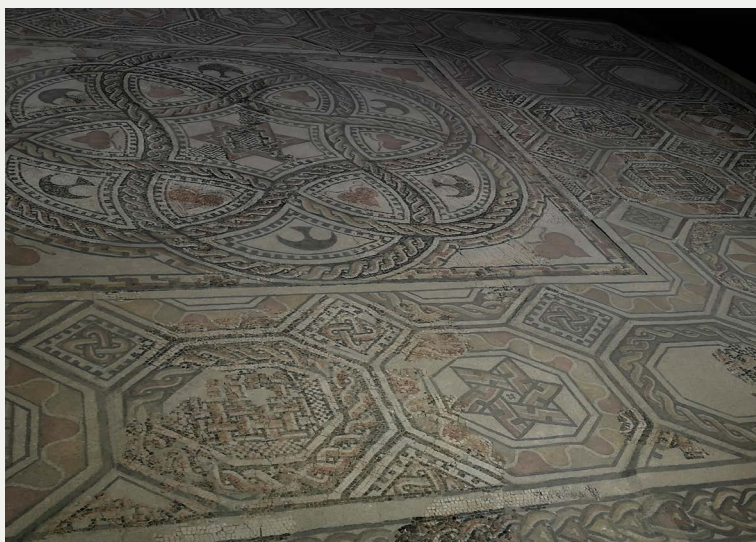

Quan s'obri la porta i entris a la villa...

El mosaic

El camí s'anirà il·luminant
fins a portar-te davant del mosaic romà que es va trobar
en aquesta villa.

El mosaic s'anirà il·luminant per ensenyar-te com és,
al ritme d'una música misteriosa,
i també es mostraran altres objectes que es van trobar.

Les etapes de l'edifici

Sembla que, a començaments del segle v (5) després de Crist, un romà ric va construir aquest edifici per celebrar-hi banquets i gaudir dels banys d'aigües fredes i calentes (*balneum*).

Més tard, cap a l'any 500, l'edifici es va transformar per dedicar-se a la producció agrícola:
s'hi premsava raïm (la premsa es deia *torcularium*),
s'hi guardava el vi (el celler es deia *cella vinaria*)
i s'hi treballava el metall.

I després es va fer servir com a necròpoli,
per enterrar-hi els morts.

Finalment, l'edifici va ser abandonat.
Amb el pas del temps,
la sorra de les rieres el va enterrar.

1. Etapa romana: Can Ferrerons

Quan s'acabi la música del mosaic

El camí per on has de seguir s'anirà il·luminant.
Sentiràs la veu de dos personatges: la Lúvia i en Títus.

El propietari de la villa els ha convidat a una festa,
i ells t'explicaran com es vivia en aquesta època
i què feien a la villa.

Can Ferrerons es va construir
seguint el model de les vil·les romanes,
que estaven pensades
per treure'n el màxim rendiment econòmic.

Les vil·les romanes solien tenir 3 parts:

1. La *pars urbana*, com a habitatge principal.
2. La *pars rustica*, com a habitatge dels treballadors.
3. La *pars fructuaria*, com a taller i magatzem.

Les vil·les que eren a prop de la costa
es dedicaven sobretot al conreu del raïm
i la producció de vi.

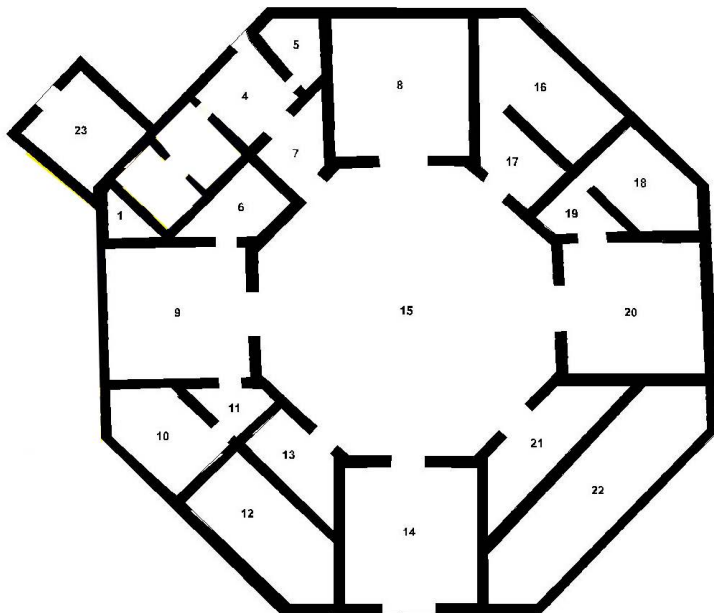
L'edifici octogonal

La part més ben conservada i més coneguda de l'edifici és on hi havia un petit *balneum*.

Era una mena de banys d'aigües fredes i calentes (aleshores no era gens habitual tenir banys a les cases, només les persones riques s'ho podien permetre).

Aquesta part de l'edifici ocupa uns 95 metres quadrats, molt ben adaptats a l'estructura octogonal (de vuit costats) de l'edifici.

Respectaven l'orientació ordenada per l'arquitecte romà Vitruvi, que deia que els banys s'havien d'orientar cap a l'oest.

Els banys es distribuïen en 4 espais:

1. L'*apodyterium*, que servia d'entrada i vestuari.
2. El *caldarium*, que era la sala calenta.
3. El *tepidarium*, que era la sala temperada.
4. El *frigidarium*, que era la sala freda.

A més, hi havia un *praefurnium*,
un forn que escalfava l'aigua i l'aire
mitjançant un sistema anomenat *hypocaustum*.
La llenya del forn s'introduïa
per un espai anomenat *propigneum*,
que era a l'exterior de l'octògon.

Tot es conserva en molt bon estat.
També es conserven molt bé els arcs
que facilitaven l'entrada d'aire calent des del *praeefurnium*,
i que són únics a **Hispania**.

A més, s'hi han trobat diversos elements
que conformaven el sistema de calefacció (*hypocaustum*)
sobretot, *tubuli latericii*,
que eren una mena de canonades de ceràmica,
i *clavi coctiles*, que servien
per crear espais buits entre les parets
perquè hi circulés l'aire calent.

Els banys van ser un dels espais més importants de l'edifici,
juntament amb les habitacions rectangulars,
en l'època en què l'edifici es feia servir per rebre-hi visites.

Després dels banys, a la tarda-nit,
els convidats anaven a menjar
a les 3 sales que es feien servir per als banquets.

Hispania és el nom
de la península Ibèrica
en època romana.

2. Etapa productiva

Ja has arribat al centre de l'edifici,
on veuràs uns tamborets.
Pots seure-hi per seguir escolant les explicacions.

La sala es quedarà a les fosques
i hi haurà un canvi d'escena.
A les pantalles apareixeran personatges nous:
en Caius i la seva filla Claudia
han anat a l'edifici per comerciar amb vi.

Han passat uns quants segles i ara l'edifici és un espai
on es fa vi i es treballa el metall.
En Caius, la Claudia i la gent que treballa a l'edifici
t'explicaran com era la vida en aquesta època.

Durant la segona etapa,
entre els segles v (5) i vi (6) després de Crist,
l'edifici es va reutilitzar per produir vi i treballar els metalls.

Aquesta etapa la coneixem millor.

El *caldarium* (bany calent)
i el *tepidarium* (bany temperat)
es van convertir en habitacions residencials.

En altres espais, s'hi van posar aparells
per produir i conservar el vi:
es va aprofitar una banyera per fer el *lacus vinarius*,
que és el dipòsit on es ficava el suc de raïm;
es va instal·lar una premsa i el seu contrapès,
i es van construir *cellae vinariae* (cellers),
que servien de magatzem.

També s'hi han trobat diverses *dolia*,
que eren els recipients on es guardava el vi:
eren una mena de grans tenalles
que s'enterraven parcialment a terra,
i per això es deien *dolia defossa* (*dolia* enterrades).

I també s'hi van instal·lar diversos forns
per treballar el metall:
ho sabem perquè es conserven forats excavats
a terra calcinats,
amb residus de cendres, carbons i escòries de ferro.

És possible que aquestes activitats servissin
per donar recursos a les poblacions properes,
però no sabem quina relació hi tenien realment.

3. Etapa necròpolis

I, per acabar, sabem que entre els segles ^{vi} (6)
i ^{vii} (7) després de Crist,
l'edifici es va fer servir per enterrar-hi els morts.

En aquella època, era habitual
que les vil·les romanes abandonades
es fessin servir com a cementiri.
Per tot això, Can Ferrerons
ens ajuda a saber com era l'arquitectura del moment.
I també les diverses fases per les que van passar
les vil·les romanes d'*Hispania*
a finals de l'època romana: residència,
celler-taller i cementiri.

Plafons del museu

Balneum

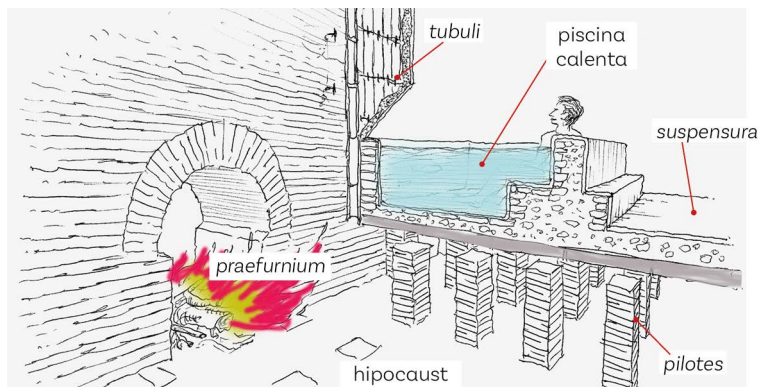
Els *balnea* eren banys romans privats, mentre que les *thermae* ('termes') eren banys públics.

Tenen sempre 3 parts principals:

1. El *caldarium*: sala calenta.
2. El *tepidarium*: sala temperada.
3. El *frigidarium*: sala freda.

El *balneum* de l'edifici octogonal és a la part oest de l'edifici, tal com ordenava l'arquitecte romà Vitruvi.

Les sales d'aigua calenta s'escalfen mitjançant el sistema d'*hypocaustum*: l'aire s'escalfa al foc i circula per sota del terra i entre les parets, amb uns elements de ceràmica anomenats *tubuli* i *clavi coctiles*.

Torcular

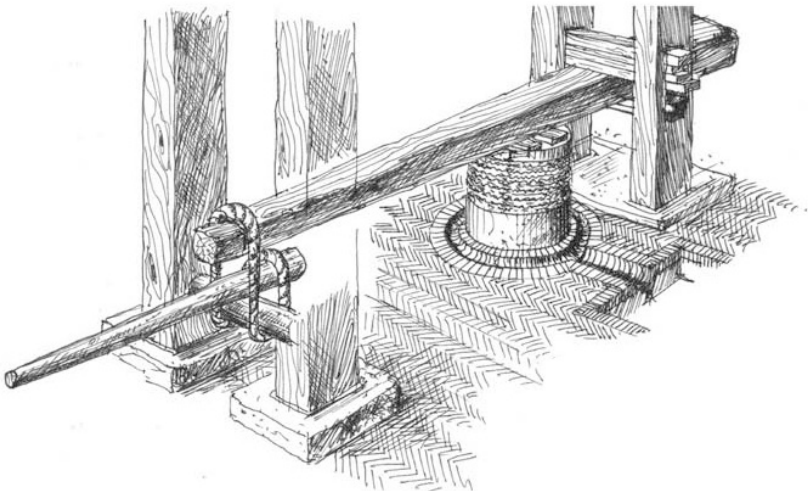
Durant la segona fase d'ocupació de l'edifici Octogonal, alguns espais es van transformar perquè s'adaptessin a la nova funció: la producció del vi.

Els espais on hi havia els banys (*balneum*) es van convertir en habitacles.

Al *frigidarium* s'hi va instal·lar una premsa (*torculum*) de raïm i un dipòsit de vi (*lacus vinarius*).

Aquest dipòsit es va fer aprofitant l'antiga banyera (*alveus*) d'aigua freda.

Altres espais van servir de celler (*cella vinaria*).

Culina

Durant la primera fase,
a l'edifici octogonal s'hi celebraven banquets.
La *culina* és la cuina on es preparaven els aliments.
Hi destaca un fogó format per teules planes
i la base d'un forn.

També hi ha diversos objectes de ceràmica
semblants als que fem servir avui dia:
olles, cassoles, gerres i d'altres.

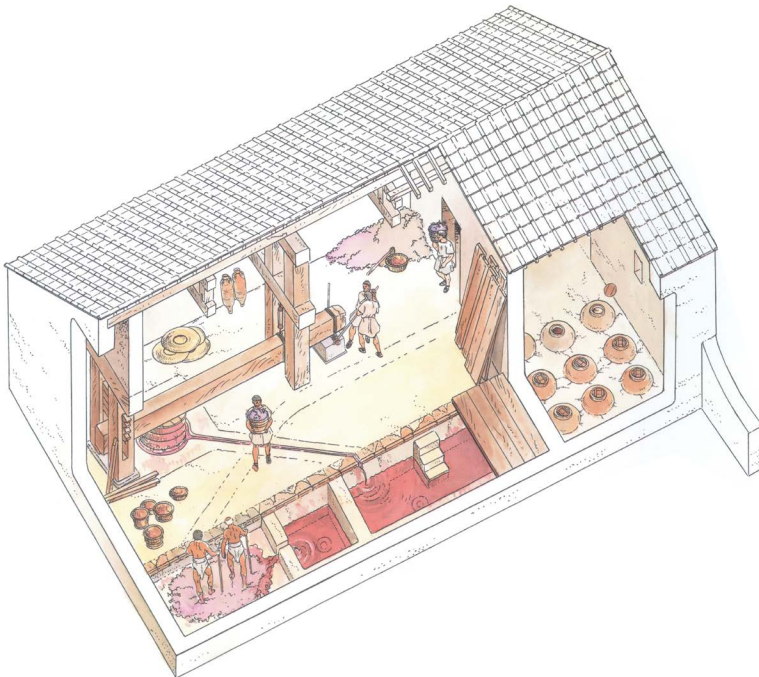

Cella vinaria

La *cella vinaria* (celler) era el lloc on es fermentava el most, el suc obtingut de premsar el raïm.

El most es repartia en uns grans recipients de ceràmica anomenats *dolia*, que s'enterraven parcialment a terra.

La distribució de l'espai de la *cella vinaria* es veu molt bé en la recreació d'un celler romà trobat al carrer Sant Simó de Mataró, que és molt semblant a la d'aquest edifici de Premià.

Milliarium

La Via Augusta és una mena de carretera
que segurament va ser creada
abans que arribessin els romans.
Es va reformar entre els anys 9 i 8 abans de Crist,
en època de l'emperador August.

A les vies romanes hi havia milliaris
o marcadors de milles,
unes pedres que servien
per assenyalar trams de la via.
Els milliaris sovint portaven el nom de l'emperador
que els havia fet col·locar.

A l'edifici octogonal s'hi va trobar un milliar
que va ser reaprofitat.
És de principis del segle IV (4) després de Crist,
en època de Licini el Jove.

Porta una inscripció llatina
en què es llegeix:
“[IV]NIORI NOBILISSIMO CAESARI
BONO RE[LI] P(ublicae) NATO”,
que vol dir “[Per a Licini] el jove
i noble Cèsar,
nascut per al bé de l'Estat.”

Sepulcrum infantis

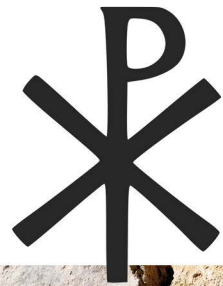
A l'edifici octogonal, s'hi han trobat 4 tombes de nadons morts abans de néixer o poc després del part.

Corresponen a la segona etapa, és a dir, abans que l'edifici es convertís en cementiri.

Abans de l'època romana, els pobles de la península Ibèrica acostumaven a enterrar els nadons morts sota el terra de les cases o dels llocs de treball, però aquest costum es va anar perdent i, al final de l'Imperi romà, era molt poc habitual.

Una de les tombes de l'edifici octogonal porta el senyal d'un crismó, un símbol format per les lletres gregues X i P superposades, que representa l'anagrama del nom de Crist.

Això vol dir que les persones que van fer aquests enterraments eren cristianes.

Sepulcretum

A finals del segle VI (6) o ja al segle VII (7) després de Crist, l'edifici octogonal va ser abandonat.

No sabem exactament per què.

I aleshores va ser utilitzat com a necròpoli, és a dir, com a cementiri.

El cementiri es va construir amb tècniques i materials molt senzills. Segons la cultura romana, els morts i els vius no podien viure al mateix territori, i per això s'enterrava els morts a les zones allunyades de les cases habitades.

Una peça singular, la tetera

Aquest objecte és molt especial.

L'han anomenat tetera,
però sabem que no es feia servir per fer te,
perquè el te no va arribar a Europa fins segles després.

Va ser elaborat a prop del lloc
on avui hi ha Marsella (a França),
cap a l'any 500 després de Crist.
Està decorat amb una sèrie de cordons
en relleu en forma de sanefa.
Enlloc s'ha trobat cap altre objecte com aquest,
que conservi sencera la forma de la silueta.

Com que té un sortint amb un forat
i una nansa a l'altre costat,
pensem que devia servir per vessar líquids.

